

ТЕМА: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Екологічна безпека розглядається як комплексна категорія, що охоплює **правові, організаційні, технічні та соціальні заходи**, спрямовані на запобігання погіршенню стану довкілля та забезпечення захисту населення від негативного антропогенного впливу.

Правоохоронна діяльність у цій сфері ґрунтується на нормах Конституції України, Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Водного, Лісового та Земельного кодексів, а також низки спеціальних законів, які визначають механізми контролю, відповідальності та державного нагляду у сфері охорони довкілля. Вона становить **невід'ємний елемент загальної безпеки держави, суспільства та кожної окремої особи**.

Конституційні та законодавчі засади екологічної безпеки

В Основному Законі нашої держави закріплено **право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля**, визначено обов'язки громадян і держави в екологічній сфері, а також встановлено повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення екологічної безпеки та охорони навколишнього середовища.

Ст. 3 Закону «Про національну безпеку України»

Регламентує принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони, в тому числі й екологічної, а також навколишнього природного середовища — від надзвичайних ситуацій.

Ст. 50 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища»

Дає визначення терміну «екологічна безпека» — такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Екологічна безпека гарантується громадянам України здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних **політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів**. Окрім цього, діяльність фізичних та юридичних осіб, що завдає шкоди навколишньому природному середовищу, може бути припинена за рішенням суду.

Правоохоронні органи у сфері екологічної безпеки

Забезпечення екологічної безпеки є завданням таких правоохоронних органів:

Національна поліція України

Прокуратура України

Служба безпеки України

Державна екологічна інспекція для виконання покладених на неї завдань має право:

1. залучати працівників правоохоронних органів до здійснення заходів з державного нагляду (контролю) з питань, що належать до її компетенції;
2. доставляти осіб, які вчинили порушення вимог законодавства з питань, що належать до її компетенції, до правоохоронних органів, органів Держприкордонслужби або виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення правопорушення;
3. передавати правоохоронним органам матеріали про діяння, в яких вбачаються ознаки кримінального правопорушення.

Національна поліція України

Національна поліція України, яка **не є спеціально уповноваженим органом** у сфері охорони довкілля, утім виконує важливі функції щодо забезпечення екологічної безпеки, насамперед у частині виявлення, припинення та розслідування правопорушень, що становлять загрозу для стану природного середовища.

Відповідно до **ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію»**, поліція забезпечує охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави, у тому числі шляхом:

- Запобігання правопорушенням, виявлення та припинення правопорушень
- Захисту прав власності, реагування на правопорушення та події
- Забезпечення публічної безпеки та порядку

Кримінальні правопорушення у сфері довкілля

Кримінальні й адміністративні правопорушення, що завдають шкоди довкіллю, безпосередньо посягають на суспільні та державні інтереси, а відтак входять у сферу відповідальності поліції. До компетенції поліції належить розслідування злочинів, передбачених **Кримінальним кодексом України**:

Ст. 239	Забруднення або псування земель
Ст. 240	Порушення правил охорони або використання надр
Ст. 241	Забруднення атмосферного повітря
Ст. 248	Незаконне полювання
Ст. 249	Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом
Ст. 251	Порушення ветеринарних правил, та низка інших складів екологічних злочинів та інші.

Національна поліція зобов'язана забезпечувати **своєчасне внесення відомостей до ЄРДР**, проведення слідчих дій, збір доказів і притягнення винних осіб до відповідальності.

Адміністративні правопорушення та роль поліції

Повноваження за КУпАП

Національна поліція уповноважена складати протоколи про адміністративні правопорушення у сфері довкілля відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП), зокрема щодо:

- Порушення правил використання водних ресурсів
- Порушення вимог у сфері охорони атмосферного повітря
- Порушення правил щодо зелених насаджень у населених пунктах
- Незаконного добування ресурсів, що мають природоохоронне значення

Висновок

Таким чином, поліція є **важливим суб'єктом контролю і реагування на екологічні правопорушення повсякденного характеру.**

- Адміністративні та кримінальні механізми доповнюють одне одного, забезпечуючи комплексний захист довкілля.

Спеціальні функції Національної поліції

Національна поліція виконує також спеціальні функції у межах своїх загальних превентивних повноважень:

Патрулювання територій

Патрулювання територій, у тому числі природоохоронних зон; виявлення фактів браконьєрства, незаконної вирубки, незаконного видобутку корисних копалин.

Взаємодія з органами

Взаємодія з Державною екологічною інспекцією, лісовою та водною охороною, органами місцевого самоврядування.

Зупинка транспортних засобів

Відповідно до ст. 23 Закону «Про Національну поліцію», вона має право зупиняти транспортні засоби для перевірки документів, що є важливим у боротьбі з незаконним перевезенням деревини, тварин чи відходів.

Надзвичайні ситуації

Участь у забезпеченні публічної безпеки під час ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного й екологічного характеру (ст. 2 та ст. 23 Закону «Про Національну поліцію»).

Служба безпеки України

Відповідно до **ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України»**, СБУ є спеціальним державним органом з правоохоронними функціями, основним завданням якого є забезпечення державної безпеки України. Згідно зі ст. 2 цього Закону, до завдань СБУ належить, зокрема: захист державного суверенітету, забезпечення економічної та інформаційної безпеки, протидія загрозам, що можуть завдати шкоди життєво важливим інтересам держави.

Екологічна безпека прямо пов'язана з економічною, техногенною та національною безпекою, що дає підстави для залучення СБУ до реагування на відповідні загрози.

Стаття 3 Закону України «Про національну безпеку України» визначає екологічну безпеку та безпеку довкілля як одну зі складових національної безпеки держави. Відповідно, СБУ як суб'єкт забезпечення національної безпеки уповноважена вживати заходів щодо нейтралізації загроз екологічного характеру, якщо вони:

Створюють небезпеку для
життя і здоров'я населення

Мають **транскордонний**
характер

Пов'язані з **диверсійною,**
терористичною чи
підривною діяльністю

Завдають істотної шкоди
стратегічним природним
ресурсам

Практична діяльність СБУ у сфері екологічної безпеки

У практичній площині діяльність СБУ у сфері екологічної безпеки реалізується через:

1 Протидія організованій злочинності

Виявлення та припинення діяльності організованих злочинних груп, які здійснюють незаконний видобуток корисних копалин, масштабну незаконну вирубку лісів, контрабанду лісоматеріалів або небезпечних відходів.

2 Захист стратегічних ресурсів

Протидія екологічним злочинам, що мають ознаки загроз державній безпеці, зокрема у сфері використання стратегічних природних ресурсів.

3 Запобігання катастрофам

Участь у запобіганні екологічним диверсіям та техногенним катастрофам, у тому числі на об'єктах критичної інфраструктури.

4 Контррозвідувальна діяльність

Контррозвідувальна діяльність, спрямована на запобігання використанню екологічно небезпечних факторів у шкоду державі.

📌 Повноваження СБУ у сфері екологічної безпеки не виокремлені в законодавстві як самостійний напрям, однак вони чітко впливають із загальних функцій СБУ щодо захисту національної безпеки. Законодавець розглядає екологічні загрози не лише як природоохоронну проблему, а як **потенційний чинник дестабілізації держави**, що обґрунтовує участь СБУ у їх нейтралізації.

Спеціалізована екологічна прокуратура

Органи прокуратури України виступають **одним із ключових суб'єктів забезпечення екологічної безпеки**, реалізуючи функції процесуального керівництва, публічного обвинувачення та представництва інтересів держави в суді.

Спеціалізована екологічна прокуратура

Спеціалізований підрозділ, що здійснює нагляд та процесуальне керівництво у кримінальних провадженнях про правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Основні завдання Спеціалізованої екологічної прокуратури

Організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням

Організація і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження та підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища, розслідування у яких здійснюється Головними слідчими управліннями Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, центральним апаратом Бюро економічної безпеки України, зокрема:

- Передбачені розділом VIII Особливої частини КК України, а також статтею 441 КК України;
- Вчинені особами, які надають публічні послуги, службовими особами юридичних осіб приватного права, працівниками правоохоронних органів, пов'язані з виконанням вимог законодавства про екологічну та радіаційну безпеку; про оцінку впливу на довкілля; охорону земель; охорону і раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів; охорону атмосферного повітря; охорону, захист, використання та відтворення лісів; охорону використання і відтворення рослинного та тваринного світу; природно-заповідний фонд; охорону, використання і відтворення риби та інших водних живих ресурсів; охорону та раціональне використання надр; поводження з відходами; щодо ліцензування (у тому числі видачі дозволів, лімітів та квот) на спеціальне використання природних ресурсів, дотримання їх умов; про біологічну та генетичну безпеку щодо біологічних об'єктів природного середовища при створенні, дослідженні та практичному використанні генетично модифікованих організмів у відкритій системі, що посягають на охоронювані законом інтереси у сфері охорони навколишнього природного середовища;
- Пов'язані із жорстоким поводженням з дикими тваринами, що належать до хребетних, а також інші кримінальні правопорушення стосовно диких тварин та інших рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного світу, які підлягають особливому захисту держави;
- Пов'язані зі збройною агресією, якими заподіяно шкоду довкіллю;
- Щодо протиправного заволодіння, відчуження, приватизації чи розпорядження майном, коштами, призначеними для використання і охорони природних ресурсів, захисту та відновлення навколишнього природного середовища;
- За фактами ухилення від сплати екологічного податку; рентної плати за спеціальне використання води, лісових ресурсів, користування надрами, а також легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, внаслідок вчинення кримінального правопорушення, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням якого належить до повноважень Спеціалізованої екологічної прокуратури;
- Пов'язані з виготовленням, зберіганням, використанням, транспортуванням чи застосуванням радіоактивних, хімічних, біологічних матеріалів, речовин, предметів з метою значного забруднення довкілля або що спричинило значне забруднення довкілля (крім злочинів, пов'язаних із нападами на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення, терористичними актами, контрабандою, незаконним виготовленням ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію, а також із злочинами проти основ національної безпеки України);
- Пов'язані із ввезенням на територію України чи транзитом через її територію відходів без належного дозволу, незаконним обігом радіоактивних матеріалів, незаконним поводженням з ними, а також з порушенням вимог радіаційної безпеки;
- Інші кримінальні правопорушення, що посягають на охоронювані законом інтереси у сфері охорони навколишнього природного середовища та земельних відносин, а саме земель: природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; водного фонду; лісгосподарського та рекреаційного призначення.

Завдання Спеціалізованої екологічної прокуратури (продовження)

01

Виконання вимог закону при реєстрації заяв

Виконання вимог закону під час приймання, реєстрації, розгляду та вирішення заяв і повідомлень про вчинення кримінального правопорушення, своєчасне внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

03

Запобігання незаконному притягненню до відповідальності

Запобігання незаконному притягненню особи до кримінальної відповідальності та необґрунтованому застосуванню щодо неї заходів процесуального примусу.

05

Нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю

Організація та здійснення нагляду за додержанням законів при проведенні оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Бюро економічної безпеки України, а також здійснення контролю за ефективністю нагляду обласними прокуратурами за додержанням законів при проведенні оперативно-розшукової діяльності їх територіальними органами у частині запобігання, виявлення і припинення кримінальних правопорушень, зазначених у пункті 3.1 цього Положення, розшуку осіб, які їх вчинили та переховуються від органів досудового розслідування, суду.

07

Представництво інтересів держави в суді

Здійснення представництва інтересів держави в суді у разі їх порушення або загрози порушення у сфері охорони навколишнього природного середовища, у тому числі щодо земельних правовідносин (крім питань, вирішення яких належить до повноважень інших самостійних структурних підрозділів згідно зі спеціалізацією, визначеною наказами Генерального прокурора).

09

Протидія корупції

Здійснення діяльності як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції поза межами кримінального провадження (крім питань, віднесених до повноважень спеціалізованих прокуратур у сфері оборони), а також участь у розгляді судами справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, у сфері охорони навколишнього природного середовища за протоколами спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції відповідно до компетенції, визначеної наказом Генерального прокурора, забезпечення відшкодування збитків, завданих такими адміністративними правопорушеннями.

02

Організація швидкого розслідування

Організація та забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, оскарження судових рішень на стадії досудового розслідування і судового розгляду кримінальних проваджень, виконання вимог закону про невідворотність покарання за вчинене кримінальне правопорушення.

04

Забезпечення належної правової процедури

Застосування належної правової процедури до кожного учасника кримінального провадження, забезпечення особам, затриманим за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, права на захист, у тому числі в порядку, визначеному Законом України «Про безоплатну правову допомогу».

06

Забезпечення відшкодування збитків

Забезпечення відшкодування збитків, завданих кримінальними правопорушеннями, передбаченими пунктом 3.1 цього Положення.

08

Участь у розгляді Верховним Судом касаційних скарг

Забезпечення участі у розгляді Верховним Судом касаційних скарг на судові рішення у кримінальних, цивільних, господарських та адміністративних справах (провадженнях), заяв про перегляд судових рішень у справах (провадженнях), розглянутих за участі прокурорів спеціалізованих екологічних прокуратур нижчого рівня.

10

Організаційне забезпечення та контроль

Організаційне забезпечення та контроль за діяльністю обласних прокуратур у межах повноважень, надання їх працівникам практичної та методичної допомоги. Інші повноваження, передбачені в Положенні про Спеціалізовану екологічну прокуратуру.

Основні напрями діяльності структурних підрозділів Спеціалізованої екологічної прокуратури

Відділ представництва інтересів держави в суді

Забезпечує безпосереднє здійснення діяльності прокуратури щодо реалізації повноважень з представництва інтересів держави у сфері охорони навколишнього природного середовища, у тому числі щодо земельних правовідносин, зокрема охорони і використання об'єктів та земель природно-заповідного фонду, інших об'єктів правової охорони навколишнього природного середовища, поводження з відходами, використання природних ресурсів, оцінки впливу на довкілля, виконання екологічних програм, використання коштів фондів охорони навколишнього природного середовища та інших державних коштів у цій сфері, а також в інших випадках у разі порушення або загрози порушення охоронюваних законом інтересів держави у сфері охорони навколишнього природного середовища (крім питань, вирішення яких належить до повноважень інших самостійних структурних підрозділів згідно зі спеціалізацією, визначеною наказами Генерального прокурора).

Також забезпечує: безпосереднє здійснення та організаційне забезпечення діяльності щодо реалізації повноважень із представництва інтересів держави в суді за матеріалами кримінальних проваджень, процесуальне керівництво у яких здійснюють прокурори Спеціалізованої екологічної прокуратури; підготовку письмових заяв по суті, пояснень, заяв, клопотань, апеляційних і касаційних скарг на судові рішення, заяв про їх перегляд за нововиявленими або виключними обставинами, контроль за ходом і результатами їх судового розгляду у справах за позовами Генерального прокурора, його першого заступника або заступників і в тих, у які ініційовано вступ; організацію участі та участь у розгляді судами всіх інстанцій цивільних, адміністративних і господарських справ у сфері охорони навколишнього природного середовища; вивчення судових рішень, розміщених у Єдиному державному реєстрі судових рішень, які зачіпають інтереси держави у сфері охорони навколишнього природного середовища та постановлені без участі прокурора, визначення наявності підстав для вступу у справу та їх оскарження в апеляційному або касаційному порядку; у межах компетенції внесення до ЄРДР відомостей про вчинення кримінальних правопорушень; підготовку матеріалів для вжиття заходів представницького характеру поза межами кримінального судочинства з метою відшкодування збитків (шкоди), завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією, визнання незаконними нормативно-правових актів, рішень і недійсними правочинів у сфері охорони навколишнього природного середовища; ініціювання, за наявності підстав, питання щодо дисциплінарної відповідальності суддів у порядку, визначеному законодавством; та інші, передбачені п.4 Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру.

Відділ організації представництва інтересів держави в суді в обласних прокуратурах

Забезпечує безпосереднє здійснення та організаційне забезпечення діяльності органів прокуратури щодо реалізації повноважень з представництва інтересів держави у сфері охорони навколишнього природного середовища, у тому числі щодо земельних правовідносин, зокрема охорони і використання об'єктів та земель природно-заповідного фонду, інших об'єктів правової охорони навколишнього природного середовища, поводження з відходами, використання природних ресурсів, оцінки впливу на довкілля, виконання екологічних програм, використання коштів фондів охорони навколишнього природного середовища та інших державних коштів у цій сфері, а також в інших випадках у разі порушення або загрози порушення охоронюваних законом інтересів держави у сфері охорони навколишнього природного середовища (крім питань, вирішення яких належить до повноважень інших самостійних структурних підрозділів згідно зі спеціалізацією, визначеною наказами Генерального прокурора).

Також забезпечує: вжиття заходів, спрямованих на своєчасне, повне й реальне виконання судових рішень, постановлених у справах за позовами, заявами прокурорів у сфері охорони навколишнього природного середовища, забезпечення належного захисту інтересів держави при їх виконанні; вивчення матеріалів обласних прокуратур про необхідність здійснення представництва в суді інтересів держави в особі Кабінету Міністрів України; у межах компетенції внесення до ЄРДР відомостей про вчинення кримінальних правопорушень.

ПРИКЛАД: Спеціалізована екологічна прокуратура Офісу Генпрокурора звернулася до суду через те, що Чернігівська обласна адміністрація понад 30 років не надає заповідний статус території, відомій як «Крехаївські луки». Йдеться про близько 200 гектарів заплавних луків уздовж Десни - унікальну ділянку заплавних луків річки Десна з типовою лучною рослинністю. Тут мешкають десятки видів тварин і ростуть рідкісні рослини, зокрема орхідні, які перебувають під загрозою зникнення. Ще у 1994 році «Крехаївські луки» включили до переліку цінних природних територій, які підлягають заповіданню, відповідно до указу президента. Однак за три десятиліття обласна влада так і не надала цій території відповідного статусу. У прокуратурі зазначають, що така тривала бездіяльність створює реальну загрозу втрати унікального природного комплексу, його біорізноманіття, генофонду тваринного і рослинного світу, а також можливостей для рекреаційного використання території населенням. Прокуратура через суд вимагає визнати бездіяльність ОДА протиправною та зобов'язати її розглянути питання про заповідання цієї території.

<https://gp.gov.ua/ua/posts/ponad-30-rokiv-bezdiyalnosti-prokuratura-cerez-sud-vimagaje-zberegti-unikalni-luki-na-desni>

Перший вирок за воєнний злочин проти природно-заповідного фонду України

В Україні вперше за час повномасштабної війни ухвалено вирок за воєнний злочин проти природно-заповідного фонду. За публічного обвинувачення прокурорів Спеціалізованої екологічної прокуратури Херсонської обласної прокуратури суд визнав винним так званого "директора" біосферного заповідника "Асканія-Нова" імені Ф. Е. Фальц-Фейна.

Склад злочину

Колабораційна діяльність та порушення законів і звичаїв війни, вчинене за попередньою змовою групою осіб (ч. 7 ст. 111-1, ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 438 КК України).

Вирок суду

15 років позбавлення волі з конфіскацією майна. Заборона обіймати посади в органах влади, місцевого самоврядування та працювати у сфері надання публічних послуг протягом 15 років.

Суть злочину

Після окупації заповідника у 2022 році організував незаконну передачу рідкісних і зникаючих тварин до установ рф та кримського парку левів "Тайган": зебри Чапмана, американські бізони, олені Давида, кінь Пржевальського (Червона книга України).

Розмір збитків

Загальна сума збитків становить 85,2 млн грн.

Міжнародно-правова кваліфікація

Порушення ст. 33 IV Женевської конвенції про захист цивільного населення та ст. 28 і 56 IV Гаазької конвенції про закони і звичаї війни на суходолі.

Довідково: Біосферний заповідник "Асканія-Нова" є провідною природоохоронною науково-дослідною установою міжнародного значення, входить до мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО та перебуває під захистом Гаазької конвенції.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р.

Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

2. Про національну безпеку: Закон України

від 21.06.2018 р. Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. ст. 241. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Про охорону навколишнього

природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. ст. 546. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

4. Про Національну поліцію: Закон України

від 02.07.2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. ст. 379. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

5. Кримінальний процесуальний кодекс

України від 13.04.2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. ст. 88. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

6. Кодекс України про адміністративні

правопорушення від 07.12.1984 р. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. ст. 1122. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-1-10#Text>

7. Статистичні дані СБУ відносно відкритих кримінальних проваджень по екологічним злочинам, за 2021–2022 рік. URL:

<https://ssu.gov.ua/novyny/zamaterialamy-sbu-vidkryto-184-kryminalnykh-provazhennia-shchodo-ekolohichnykh-zlochyniv-ivan-bakanov>

8. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. ст. 382. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

9. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. ст. 12. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

10. Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру (на правах департаменту) Офісу Генерального прокурора. Затверджене Наказом Генерального прокурора від 3 листопада 2025 року № 348.

11. Положення про Державну екологічну інспекцію України.

Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275.

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-п?find=1&text=правоохорон#w1_4

12. Демчук Т.І. Екологічна безпека як напрям правоохоронної діяльності: нормативні та практичні аспекти. Актуальні проблеми держави і права. 2026. Випуск 109. DOI

<https://doi.org/10.32782/apdp.v109.2026.8>